

kakor: domačin (= gospodar), sodec (= sodnik) ali pa stavek: »Poštenemu možu je začela glava nihati« (str. 62).

Posebno umetniško vrednost dobi to delo ob dejstvu, da se je moglo kot drzen literaren poskus uveljaviti v času, ko sta gospodarila v slovenski prozi Iv. Cankar in Finžgar. S to izdajo pa je na popolnosti samo pridobilo, kar ni vselej lastnost Pregljevih Izbranih spisov. A. Žavbi

Pavel Brežnik: Klic Gorjancev. Roman. Kmetijska matica. 1935.

Brežnikov »roman« mi je nov dokaz, da je sodobnost »generacija brez mož« (Thiel). V času najtežje duhovne in gospodarske stiske, ko preplavlja naš knjižni trg valovje plaže, smo dobili še to ljubko meščansko idilo, ki si lasti naslov romana. Delo je pisano z neprisiljeno rutino in je vsebinsko živahno razgibano ter epsko neposredno, a je psihološko docela medlo, brez izrazitega osebnega sloga in brez vsake globlje duhovnosti, ki je nujna osnova vsakemu resničnemu literarnemu delu; zato mu ni mogoče priznati niti povprečnih estetskih kvalit. Ne razumem, čemu je izšla ta meščanska zgodba pri Kmetijski matici, ko pa s svojo idejnostjo — če moremo pri tej knjigi govoriti o kaki idejnosti — v nobenem oziru ne more služiti kmetijski prosveti. Ljudska knjiga ima svojo zakonitost: ljudstvo naj vidi sebe v nji, »kakor vidi svoj obraz v ogledalu« (Levstik). Kako naj vidi kmetško ljudstvo sebe in celoten problem svoje duhovno-telesne bitnosti v »dolarskih princesah« z vsemi njihovimi atributi, kot so: denar, avto, radio, ples, toaleta itd.? Odkloniti pa je treba delo tudi ideološko, če vidi pisatelj ves življenjski problem le v telesnem blagostanju in njegovo rešitev v amerikanizmu: gospodarski podjetnosti. Osebe tega »romana« (Dornik, Gaby, Ivan) niso tragične, ampak naivno realistične, zato delo ni človeško odrešujoče, temveč meščansko sentimentalno. Bilo pa bi vsled svoje preproste tehnike in živahne zabavnosti dober tekst k slovenskemu filmu o Gorjancih. A. Žavbi

Milko Kos, Zgodovina Slovencev od naselitve do reformacije. Izdala v zbirki »Kosmos« Jugoslovanska knjigarna. Ljubljana 1935.

Kdor pogleda malo preko meja domače zemlje, spozna, da smo Slovenci veliki v obdelovanju malih snovi in vprašanj, pogrešamo pa velikih del s široko in globoko zasnovo. Tako v pesništvu in umetnosti na splošno, v politiki, v gospodarstvu in — znanosti. Zadnji čas vzbuja upanje, da bomo morda le prišli do širših razgledov in do močnejših del. Prav tako sliko odkriva naše zgodovinopisje: bibliograf bi mogel navesti lepo število diletantskih spisov, pa tudi resnih člankov in razprav, celo večjih del za neke pokrajine in nekaj celotnih orisov; kadar pa te kdo vpraša po temeljitem, enotnem in zanesljivem zgodovinskem spisu, prideš v zadrego. Naša univerza je morala marsikje orati ledino, seči nazaj do virov, iskati novih tolmačenj, saj so celo večja dela iz preteklosti potrebna revizije v celoti in posameznostih (na pr. Grudnova Zgodovina slovenskega naroda). Da bi dosegla svoj namen, bi ji moralo stati z vso podporo ob strani — zgodovinsko društvo, kakršnega hudo pogrešamo... Vendar so nam zadnja leta dala poleg specialnih razprav in dobrih disertacij tudi par celotnih zgodov. orisov (Lj. Hauptmann v Sta-